

Rapport

Validering och kompetensutveckling modersmåslärare

Bakgrund

För att få en anställning som behörig lärare i den svenska skolan krävs en svensk lärarlegitimation. Modersmåslärare är undantagna legitimationskravet och kan därför få anställning, men dock endast som modersmåslärare och studiehandledare. Det är inte ovanligt att modersmåslärare och studiehandledare har utländska lärarutbildningar eller andra akademiska utbildningar som skulle kunna ge ämneslärarbehörighet. Beroende på utbildning så varierar kompletteringsbehoven för att kunna söka lärarlegitimation.

Det ökade antalet nyanlända och flerspråkiga elever i skolan innebär ett ökat behov av flerspråkiga lärare. Genom att öka antalet flerspråkiga lärare ute på skolorna kan de flerspråkiga eleverna få bättre stöd i undervisningen och förbättra sin kunskapsinhämtning. Genom bättre kunskapsinhämtning så kommer deras resultat och betyg förbättras. Ett ökat antal utlandsfödda och flerspråkiga lärare skulle också göra att fler elever kan identifiera sig med läraren och att dessa speglar elevernas bakgrund och ursprung. Att se och kunna identifiera sig med vuxna i olika sammanhang är viktigt och visar på en ökad integration inom samhällets alla skikt, yrken och verksamheter.

Flerspråkiga lärare kommer att underlätta skolornas arbete med nyanlända och flerspråkiga elever då de kan kommunicera med både familjer och elever. En förbättrad integration med fler utlandsfödda lärare ute på skolorna möjliggör vardagliga samtal kring traditioner, erfarenheter och andra kulturella frågor som uppstår. Genom dessa samtal i fikarum, lunchrum och i samband med möten och personalaktiviteter så finns förutsättningar för ökad kulturell kunskap och förståelse. Genom att lära känna varandra över språk- och kulturgränserna så utvecklas nya relationer, kontakter som i sin tur bidrar till ökad förståelse och förbättrad integration i samhället för våra utlandsfödda.

Pilotprojekt

Med vetskap om den aktuella och kommande lärarbristen har *RUN* tillsammans med Sundsvalls kommun samt SYV och lärarutbildningen vid Mittuniversitetet genomfört ett pilotprojekt kring validering och kompetensutveckling för modersmåslärare och studiehandledare med utländsk lärarexamen eller annan akademisk examen.

Genom pilotprojektet ville Sundsvalls kommun ta till vara på den kompetens som redan fanns anställd i kommunen genom att öka modersmåslärares och studiehandledares anställningsbarhet inom grund- och gymnasieskolan. Den konkreta målsättningen är att fler lärare med utländsk lärarexamen eller annan akademisk examen ska få lärar- eller ämneslärarlegitimation så att de kan arbeta som behöriga lärare.

Mittuniversitetet ville genom pilotprojektet utveckla ett arbete med att bygga strukturer för validering av modersmåslärares och studiehandledares examen, utformning av individuella studieplaner för dem samt kompetensutveckling utifrån dessa.

Målgrupp

Målgrupp för pilotprojektet har varit 18 modersmåslärare och studiehandledare i Sundsvalls kommun.

Projekttid

Pilotprojektet startade 2016-11-01 och avslutades 2017-03-31

Genomförande

Inledningsvis innebar pilotprojektet ett antal träffar där det praktiska arbetet med målgruppen diskuterades och utformades. Vid dessa möten deltog representanter för Sundsvalls kommun, samt representanter för SYV, lärarutbildningen och RUN vid Mittuniversitetet. Samma personer möttes igen i slutet av projektperioden. Vid detta tillfälle delgavs representanterna från Sundsvalls kommun resultatet av kartläggningen och vägledningen till respektive modersmåslärare.

Det praktiska arbetet med målgruppen genomfördes i tre steg under perioden december-mars. Inledningsvis fokuserade vi på att genomföra steg 1 och 2, dvs kartläggning och individuella studieplaner. Resultatet från detta arbete utgjorde därefter underlag för vad det tredje steget, kompetensutveckling, skulle innehålla.

1. Kartläggning

En kartläggning av modersmåslärares examen genomfördes av SYV-resurs vid Mittuniversitetet. SYV träffade varje modersmåslärare enskilt och kartlade vilka examina och utbildningar som respektive modersmåslärare hade med sig från tidigare studier.

I samverkan med lärarutbildningens avdelningar granskades sedan denna kartläggning för att kunna ge en vägledning till modersmåslärarna vilken kompetensutveckling de skulle behöva för att bli behöriga att ansöka om lärarlegitimation.

2. Individuella studieplaner

Utifrån kartläggningen utformades en individuell studieplan för varje modersmåslärare innehållande en vägledning som togs fram i samarbete mellan SYV-resurs och lärarutbildningens avdelningar. Det blev tidigt tydligt att respektive modersmåslärares kompetensutvecklingsbehov såg väldigt olika ut, vilket innebär att en individuell studieplan där olika vägar för kompetensutveckling pekas ut är en nödvändighet.

SYV träffade därefter modersmåslärarna igen för ett enskilt samtal där de delgavs vägledningen för kompetensutveckling mot en svensk lärarlegitimation. Vid dessa samtal tydliggjordes också att den individuella studieplanen enbart rymmer en vägledning för kompetensutveckling mot målet att bli behörig att ansöka om lärarlegitimation. Kartläggningen och vägledningen garanterar inte att modersmåsläraren kommer att bli antagen till den kompetensutveckling som hen söker till då den slutgiltiga bedömningen om behörighet till den rekommenderade kursen/kurserna görs på sedvanligt sätt av antagningsenheten. Vid detta mötestillfälle påpekades också att eventuella tillgodoräknanden inom t ex den verksamhetsförlagda utbildningen (VFU) görs när man antagits och påbörjat utbildningen.

3. **Kompetensutveckling**

Kartläggningen visade enbart på individuella kompetensutvecklingsbehov. Detta innebär att respektive modersmåslärare har möjlighet att gå vidare på egen hand med kompetensutveckling eller lärarutbildning utifrån den vägledning som angetts i de individuella studieplanerna.

Kartläggningen och de individuella studieplanerna visade alltså inte på några gemensamma kompetensutvecklingsbehov för gruppen modersmåslärare som skulle kunna renderat i en uppdragsutbildning för modersmåslärarna. Detta var Sundsvalls kommuns förhoppning och intention när de först tog kontakt med Mittuniversitetet för samverkan kring detta pilotprojekt.

Resultat

Resultatet från de individuella kartläggningarna skulle kunna föras samman i tre grupperingar. En tredjedel av modersmåslärarna behöver ingen omfattande kompetensutveckling för att bli behöriga att ansöka om lärarlegitimation. I dessa fall är det nästan uteslutande kompletterande pedagogisk utbildning, KPU, som är aktuellt då modersmåslärarna redan uppfyller ämneskraven. KPU kan klaras av på 1-1,5 år beroende på studietakten.

En tredjedel av modersmåslärarna har lång väg till en behörighet som lärare i svensk skola. I dessa fall är det oftast inte aktuellt med kompetensutveckling utan det handlar om att man behöver läsa in en hel lärarutbildning.

Den återstående tredjedelen befinner sig någonstans mellan ovan nämnda grupperingar. De behöver inte läsa en hel lärarutbildning, men har omfattande behov av kompetensutveckling för att bli behöriga att söka lärarlegitimation. För en del av dessa modersmåslärare handlar det inledningsvis om att skaffa sig en grundläggande behörighet för högre studier, vilket också var fallet för några i den tredjedelen som behöver läsa en hel lärarutbildning.

Ytterligare resultat som kan lyftas fram är att Mittuniversitetet utformat och provat ett arbetssätt för att kartlägga och granska utländska akademikers examina och utifrån kartläggningen visa på olika alternativ på kompetensutveckling för att bli behörig att undervisa i svensk skola.

Lärdomar och erfarenheter

Den initiala förfrågan från Sundsvalls kommun var om Mittuniversitetet kunde skraddarsy en uppdragsutbildning som skulle kompetensutveckla ett antal modersmåslärare så att de blev behöriga att ansöka om lärarlegitimation. Redan när frågan kom gav vi svaret att det förmodligen inte skulle vara möjligt då deltagarna i målgruppen har olika kompetens och examina med sig i bagaget. Genom projektet har detta bekräftats.

Projektet har tydliggjort att det Mittuniversitetet kan bidra med istället för en gemensam kompetensutvecklingsinsats är en individuell vägledning för kompetensutveckling, byggd på en kartläggning av respektive deltagares utbildningar och examina.

Ett dilemma projektet stött på är svårigheten att bedöma de underlag som deltagarna haft över sina utbildningar och examina. Det är inte alltid lätt att se vad dessa kan motsvara i vårt svenska system så här behöver Mittuniversitetet mer kunskap och erfarenhet för att lättare kunna utföra denna typ av insatser. På grund av detta dilemma har språkbruket inom projektet förändrats under projektets gång. Vi inledde med att kalla det praktiska arbetet för validering, men landade i att det vi faktiskt gjorde snarare var en kartläggning och utifrån den en vägledning för kompetensutveckling.

En viktig erfarenhet att ta med till ett eventuellt fortsatta arbete med vägledning för kompetensutveckling för modersmållärare är att ge förankringen av arbetet mer tid och resurs. Då vi provar nya vägar och arbetssätt behöver alla inblandade tid att sätta sig in i sin del av arbetet och i helhetsbilden samt tid för att söka lösningar på svårigheter som kan komma att finnas. Alla som ska arbeta med projektet behöver också finnas med i vid uppstarten av arbetsprocessen då det gör projektet mer effektivt än när vi, som i detta projekt, kopplade in olika resurser efterhand. Det är också viktigt i ett eventuellt framtida arbete att fundera över om fler avdelningar inom Mittuniversitetets organisation borde ingå, såsom exempelvis antagningsenheten.

Ekonomisk rapport

Löner: 182 000 kr
Kontor: 12 200 kr
OH: 55 800 kr

Total kostnad: 250 000 kr

Framtidstankar

En utgångspunkt för pilotprojektet var att om projektet faller väl ut kan arbetet spridas till fler kommuner i övriga regionen som har samma behov och Mittuniversitetet kan fortsätta att utveckla sitt arbete med studievägledning och kanske på sikt validering. Det finns ett intresse hos RUN att vidareutveckla arbetet genom ytterligare ett projekt inom Open Campus. Det projektet skulle då syfta till att vidareutveckla arbetssätt samt utforma och stärka strukturer för vägledning för kompetensutveckling mot behörighet till svensk lärarlegitimation för utländska akademiker. Detta skulle innebära en utveckling av kompetens hos Mittuniversitetet samt vara ett bidrag till kompetensförsörjning av lärare i regionen, vilket är ett av de insatsområden som kommuner och lärosäte samverkar kring inom RUN.

Innan vi påbörjar arbetet med en ny projektansökan, som ska bygga på de lärdomar och erfarenheter som vi tar med oss från detta pilotprojekt, vill vi invänta återkoppling från Sundsvalls kommun angående hur många i målgruppen som valt att gå vidare med kompetensutveckling. Vi vill också få resultatet av utfallet av de ansökningar till kompetensutveckling som deltagarna i målgruppen gjort då den slutgiltiga bedömningen om deltagaren är behörig till den rekommenderade kursen/kurserna görs på sedvanligt sätt av antagningsenheten. Detta ger oss det slutgiltiga resultatet av om projekt givit deltagarna adekvat vägledning och därmed fyllt en viktig funktion.

Regionalt Utvecklingsnätverk, *RUN*
2017-05-18

Ulrika Auno, verksamhetsledare